

KEN FOLLETT

TULIPATSAS

WSOY

KEN FOLLETT TULIPATSAS

SUOMENTANEET HILKKA JA TUUKKA PEKKANEN

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ
HELSINKI

TEOKSESSA ON KÄYTETTY VUONNA 1992 HYVÄKSYTTYÄ RAAMATUN KÄÄNNÖSTÄ.

ENGLANNINKIELINEN ALKUTEOS

A COLUMN OF FIRE

© KEN FOLLETT 2017

SUOMENNOKSEN © HILKKA PEKKANEN, TUUKKA PEKKANEN JA WSOY 2017

ISBN 978-951-0-42103-1

PAINETTU EU:SSA

Emanuelelle

49 vuotta auringonpaistetta

*Herra kulki päiväsaikaan pilvipatsaassa heidän edellään näyttäen heille tietä
ja yöllä tulipatsaassa valaisten heidän tietään,
niin että he saattoivat kulkea sekä päivällä että yöllä.*

TOINEN MOOSEKSEN KIRJA 13:21

Henkilöt

Toivottavasti tämä luettelo ei ole tarpeen. Olen lisännyt pienen muistutuksen aina kun arvelen, että joku henkilöistä on saattanut unohtua. Joskus lukija kuitenkin laskee kirjan kädestään eikä ehdi palata sen pariin useampaan viikkoon – minulle ainakin käy niin – ja silloin asiat pääsevät unohtumaan. Tässä on varmuuden vuoksi luettelo henkilöistä, jotka esiintyvät tarinassa useamman kerran...

ENGLANTI

Willardin talous

Ned Willard
Barney, hänen veljensä
Alice, heidän äitinsä
Malcolm Fife, tallirenki
Janet Fife, taloudenhoitaja
Eileen Fife, Malcolmin ja Janetin tytär

Fitzgeraldin talous

Margery Fitzgerald
Rollo, hänen veljensä
sir Reginald, heidän isänsä
lady Jane, heidän äitinsä
Naomi, piika
sisar Joan, nunna, Margeryn isotäti

Shiringin talous

Bart, Shiringin varakreivi
Swithin, hänen isänsä, Shiringin kreivi
Sal Brendon, taloudenhoitaja

Puritaanit

Philbert Cobby, laivanvarustaja
Dan Cobby, hänen poikansa
Ruth Cobby, hänen tyttärensä
Donal Gloster, kirjuri
isä Jeremiah, Pyhän Johanneksen seurakunnan kirkkoherra Loversfieldissa
Pollardin leski

Muut

veli Murdo, kiertelevä saarnaaja
Susannah, Brecknockin kreivitär, Margeryn ja Nedin ystävä
Jonas Bacon, Hawkin kapteeni
Jonathan Greenland, Hawkin ensimmäinen perämies
Stephen Lincoln, pappi
Rodney Tilbury, tuomari

Historian henkilöt

Maria Tudor, Englannin kuningatar
Elisabet Tudor, hänen sisarpuolensa, myöhemmin kuningatar
sir William Cecil, Elisabetin neuvonantaja
Robert Cecil, Williamin poika
William Allen, maanpakoon lähteneiden englantilaisten katolilaisten johtaja
sir Francis Walsingham, vakoojien esimies

RANSKA

Palotin perhe

Sylvie Palot
Isabelle Palot, hänen äitinsä
Giles Palot, hänen isänsä

Muut

Pierre Aumande
varakreivi Villeneuve, Pierren opiskelutoveri
isä Moineau, Pierren opintojen ohjaaja
Nath, Pierren piika
Guillaume, kiertelevä geneveläinen pappi
Louise, Nîmesin markiisitar
Luc Mauriac, laivanselvittäjä
Aphrodite Beaulieu, Beaulieun kreivin tytär
René Duboeuf, räätäli
Françoise Duboeuf, hänen nuori vaimonsa
Lagnyn markiisi, protestanttinen aatelismies
Bernard Housse, nuori hovimies
Alison McKay, Skotlannin kuningatar Marian seuraneiti

Kuvitteelliset henkilöt: Guisen talous

Gaston Le Pin, Guisen vartiokaartin päällikkö
Brocard ja Rasteau, Gastonin rikolliset avustajat
Véronique
Odette, Véroniquen palvelustyttö
Georges Biron, vakooja

Historian henkilöt: Guisen talous

François, Guisen herttua
Henri, Françoisin poika
Charles, Lorrainen kardinaali, Françoisin veli

Historian henkilöt: Bourbonit liittolaisineen

Anton, Navarran kuningas
Henrik, Antonin poika
Louis, Condén ruhtinas
Gaspard de Coligny, Ranskan amiraali

Historian henkilöt: muut

Henrik II, Ranskan kuningas
Katariina de' Medici, Ranskan kuningatar

Henrikin ja Katariinan lapset:
Frans II, Ranskan kuningas
Kaarle IX, Ranskan kuningas
Henrik III, Ranskan kuningas
Margot, Navarran kuningatar
Maria Stuart, Skotlannin kuningatar
Charles de Louviers, salamurhaaja

SKOTLANTI

Historian henkilöt

James Stuart, Skotlannin kuningatar Marian avioton velipuoli
James Stuart, Skotlannin kuningatar Marian poika, myöhemmin Skotlannin kuningas Jaakko VI ja Englannin kuningas Jaakko I

ESPANJA

Cruzin perhe

Carlos Cruz
Betsy-täti

Ruizin perhe

Jeronima
Pedro, hänen isänsä

Muut

arkkidiakoni Romero
isä Alonso, inkvisiittori
kapteeni »Rautakäsi» Gómez

ALANKOMAAT

Wolmanin perhe

Jan Wolman, Edmund Willardin serkku

Imke, hänen tyttärensä

Willemsenin perhe

Albert

Betje, Albertin vaimo

Drike, heidän tyttärensä

Evi, Albertin leskisisar

Matthus, Evin poika

MUUT KANSAT

Ebrima Dabo, mandinkaorja

Bella, rommintislaaja Hispaniolan saarelta

SUOMENTAJIEN HUOMAUTUS

Ken Follettin historiallisen kirjasarjan aikaisemmissa osissa (*Taivaan pilarit* ja *Maailma vailla loppua*) on käytetty aatelistarvon *earl* suomennoksena vuosien mittaan yleistyneen käytännön mukaisesti sanaa *jaarli*.

Suomen kielessä jaarli on kuitenkin perinteisesti tarkoittanut Ruotsin vallan ajan kuninkaan korkeaa virkamiestä (esim. Birger-jaarli), eikä siis ole ollut aatelistarvo. (Suomessa ylhäisaateliin ovat kuuluneet kreivit ja vapaaherrat.) Suomenkielisen hallintonimikkeen mahdollisesti aiheuttaman sekaannuksen välttämiseksi olemme siirtyneet sarjan tässä osassa käyttämään aatelistarvosta *earl* nimitystä *kreivi*.

Suomen *kreivi*, Englannin *earl* ja Ranskan *comte* (englanniksi *count*) viittaavat kaikki kolme samaan ylhäisaatelin aatelistarvoon, joka sijoittuu arvoltaan markiisin ja varakreivin väliin. Kreivi muodostaa näin johdonmukaisen kokonaisuuden yhdessä *earlin* puolison kreivittären (*countess*), varakreivin (*viscount*) ja kreivikunnan (*county*) nimitysten kanssa.

Prologi

Aänet hirtettiin Kingsbridgen tuomiokirkon edessä. Se on tavanomainen teloituspaikka. Jos ihmistä ei nimittäin voi tappaa Jumalan kasvojen edessä, häntä ei luultavasti pitäisi tappaa ollenkaan.

Sheriffi toi hänet kädet selän taakse sidottuina raatihuoneen kellarityrmästä. Hän käveli pystypäin, uhmakas ilme kalpeilla kasvoillaan, pelottomana.

Väkijoukko ilkkui ja kirosi häntä. Hän ei tuntunut huomaavan sitä, mutta minut hän näki. Katseemme kohtasivat, ja hetkellisessä katseiden vaihdossa oli kokonainen elinikä.

Minä olin syyppää hänen kuolemaansa, ja hän tiesi sen.

Olin ollut hänen jäljillään useita vuosikymmeniä. Hän oli pommimies ja olisi yhdellä ainoalla julmalla veriteolla tappanut puolet maamme hallitsevasta luokasta, myös suurimman osan kuninkaallista perhettä, ellen minä olisi estänyt häntä.

Olen koko ikäni jäljittänyt vastaavanlaisia murhansuunnittelijoita, ja monet heistä on teloitettu – osa on hirtetty ja osa sen lisäksi vielä revitty ja paloitettu neljään osaan, mikä on pahimmille rikollisille varattu ankarampi rangaistus.

Olen tehnyt niin monta kertaa: katsellut ihmisen kuolemaa ja tiennyt olevani vastuussa tämän oikeudenmukaisen mutta hirvittävän rangaistuksen langettamisesta. Olen tehnyt sen maani takia, joka on minulle rakas; hallitsijani takia, jota palvelen; ja lisäksi sen periaatteen ja uskon takia, että jokaisella on oikeus päättää itse, mitä hän Jumalasta ajattelee.

Hän oli viimeinen niistä monista miehistä, jotka lähetin helvettiin, mutta hän toi mieleen ensimmäisen...

Ensimmäinen osa

1558

1

Ned Willard tuli kotiin Kingsbridgeen lumimyrskyssä.

Hän purjehti ylävirtaan Combe Harbourista hitaalla tasapohjaisella proomulla, jonka lastina oli kangasta Antwerpenistä ja viiniä Bordeauxista. Kun hän arveli aluksen viimein lähestyvän Kingsbridgeä, hän kietaisi ranskalaisen viittansa tiukemmin harteilleen, veti hupun korvilleen ja astui hytistä kannelle katsomaan menosuuntaan.

Ensin hän pettyi, sillä edessään näkyi pelkkää lumisadetta. Hän halusi kuitenkin kiihkeästi nähdä kaupungin ja tähysteli ryöppyävään lumituiskuun toiveikkaasti. Vähän ajan kuluttua myrsky alkoi laantua, ja toive toteutui. Näkyviin tuli yllättäen läikkä sinistä taivasta. Ympäröivien puiden latvojen yli hän näki katedraalin tornin, joka oli neljäsataaviisi jalkaa korkea, kuten kaikki Kingsbridgen katedraalikoulun oppilaat tiesivät. Kaupunkia kirkontornin nokassa vartioivan kivienkelin siivissä oli sinä päivänä lumireunus, joka oli muuttanut siipisulkien kärjet kyyhkynharmaista hohtavan valkoisiksi. Hänen katsellessaan patsaaseen osui hetkeksi auringon kiila, joka säkenöi lumessa kuin siunaus; sitten tuisku peitti tornin taas näkyvistä.

Vähään aikaan ei näkynyt muuta kuin puita, mutta mielikuviutus laukkasi. Ned saisi kohta tavata äitinsä vuoden poissaolon jälkeen. Hän ei aikonut paljastaa, kuinka paljon oli äitiään ikävöinyt, sillä kahdeksantoistavuotiaan miehen piti jo olla itsenäinen ja tulla toimeen ilman äitiä.

Kaikkein eniten hän oli kuitenkin kaivannut Margerya, johon hän oli pahaksi onneksi ihostunut vain muutamaa viikkoa ennen lähtöään Kingsbridgestä vuodeksi Calaisiin, Ranskan pohjoisrannikon satamakaupunkiin, jonka Englanti oli vallannut. Jo lapsuudesta saakka hän oli tuntenut sir Reginald Fitzgeraldin

ilkamoivan ja älykkään tyttären ja pitänyt tästä kovasti. Aikuistumisen myötä Margeryn ilkkurisuus oli alkanut vaikuttaa uudella tavalla viehättävältä, ja Ned oli huomannut tuijottelevansa tyttöä kirkossa hengästyneenä ja suu kuivana. Tuijottamiseen hän olisi tyytynytkin, sillä Margery oli kolme vuotta häntä nuorempi, mutta tytöllä sellaisia estoja ei ollut. He olivat suudelleet Kingsbridgen hautausmaalla kookkaan hautamuistomerkin takana, joka oli pystytetty neljäsataa vuotta aikaisemmin tuomiokirkon rakennuttaneelle priorille Philipille. Pitkässä ja intohimoisessa suudelmassa ei ollut mitään lapsellista. Sitten Margery oli juossut nauraen matkoihinsa.

Ned oli kuitenkin suudellut häntä uudelleen seuraavana päivänä, ja Ranskaan lähtöä edeltäneenä iltana he olivat todenneet rakastavansa toisiaan.

Ensimmäisten viikkojen aikana he kirjoittelivat toisilleen rakkauskirjeitä. He eivät olleet kertoneet tunteistaan vanhemmilleen – oli vielä liian varhaista – ja siksi he eivät voineet kirjoittaa avoimesti, mutta Ned uskoutui isoveljelleen Barneylle, joka suostui välittäjäksi. Sitten Barney lähti Kingsbridgestä Sevillaan. Margerylläkin oli isovelji, Rollo, mutta tyttö ei luottanut veljeensä yhtä paljon kuin Ned omaansa, ja niin kirjeenvaihto tyrehtyi.

Yhteydenpidon puute ei vaikuttanut Nedin tunteisiin. Hän tiesi, mitä nuorten rakkaudesta sanottiin, ja tutkisteli itseään alinomaa odottaen, että tunteet muuttuisivat. Ne eivät kuitenkaan muuttuneet. Kun Ned oli viettänyt Calaisissa muutaman viikon, hänen serkkunsa Thérèse antoi ymmärtää rakastavansa häntä ja olevansa valmis tekemään melkein mitä vain osoittaakseen sen. Ned ei tuntenut houkutusta. Se hämmästytti häntä, sillä hän ei ollut koskaan ennen jättänyt käyttämättä tilaisuutta suudella sievää tyttöä, jolla oli kauniit rinnat.

Nyt Nediä kuitenkin vaivasi toinen kysymys. Torjuttuaan Thérèsen hän oli ollut varma, etteivät hänen tunteensa Margerya kohtaan muuttuisi eron aikana, mutta nyt hän kysyi itseltään, mitä tapahtuisi, kun he tapaisivat. Olisiko elävä Margery yhtä lumoava kuin hänen muistonsa oli Nedin mielessä? Kestäisikö heidän rakkautensa, kun he tapaisivat uudelleen?

Ja entä Margery? Vuosi oli neljätoistavuotiaalle tytölle pitkä aika, tai nythän Margery oli jo viisitoista, mutta silti. Ehkä tytön tunteet olivat jäähtyneet sen jälkeen, kun kirjeitä oli lakannut tulemast. Margery oli jo saattanut suudella jotakuta toista priorin Philipin hautamuistomerkin takana. Olisi suunnaton pettymys, jos Margery ei enää välittäisi hänestä. Ja vaikka rakkaus olisikin säilynyt, vastaisiko todellinen Ned kultaista muistikuvaa?

Myrsky hellitti taas, ja Ned näki, että proomu ohitti parhaillaan Kingsbridgen läntisiä reuna-alueita. Rannoilla oli molemmin puolin työtiloja ja verstaiteja, joissa tarvittiin paljon vettä: siellä värjättiin, huovutettiin, valmistettiin paperia ja teurastettiin eläimiä. Sellaisista töistä aiheutui inhottavaa hajua, ja siksi länsirannalla oli halpaa asua.

Edempänä tuli näkyviin Spitaalisaari. Nimi oli vanha, sillä saarella ei ollut satoihin vuosiin asunut spitaalisia. Saaren lähimmässä päässä oli Carisin sairaala, jonka perustanut nunna oli pelastanut kaupungin mustan surman aikana. Kun proomu lähestyi saarta, Ned erotti sairaalan takaa Merthinin sillan kauniit kaaret, jotka yhdistivät saaren mantereeseen pohjois-eteläsuunnassa. Carisin ja Merthinin rakkaustarina oli sikäläinen legenda, joka siirtyi sukupolvelta toiselle talvien takkatulien ääressä.

Vilkkaaseen satamaan tultuaan alus lipui laituriin. Kaupunki ei näyttänyt muuttuneen kovin paljon vuoden aikana. Kingsbridgen kaltaiset paikat muuttuivat hitaasti. Ned arveli, että tuomiokirkot ja sillat rakennettiin kestäväksi.

Nedillä oli laukku olallaan, ja aluksen kapteeni ojensi hänelle sen lisäksi pienen puisen matka-arkun. Muita matkatavaroita ei ollut, sillä hänellä oli mukanaan vain joitakin vaatteita, kaksi pistoolia ja muutama kirja. Hän otti arkun, hyvästeli ja astui laiturille.

Ned kääntyi kohti isokokoista kivistä rakennettua varastorakennusta, jossa hänen perheensä liikeyritys toimi, mutta ei ehtinyt astua kuin pari askelta ennen kuin kuuli tutun äänen sanovan skotlantilaisittain: »No mutta siinähan on meidän Ned. Tervetuloa kotiin!»

Puhuja oli Janet Fife, hänen äitinsä taloudenhoitaja. Ned hymyili leveästi ilahtuneena Janetin näkemisestä.

»Olin juuri ostamassa rouvalle kalaa päivälliseksi», Janet sanoi. Hän oli itse laiha kuin tikku, mutta hänestä oli hauskaa ruokkia muita. »Siitä riittää Nedillekin.» Janet mittaili Nediä hellästi katseellaan. »Nuoriherra on muuttunut», hän sanoi. »Kasvot ovat kaidemmat, mutta hartiat leveämmät. Onko Blanche-täti tarjonnut tarpeeksi ruokaa?»

»On kyllä, mutta Dick-setä pani minut lapioimaan kiviä.»

»Eihän semmoinen oppineen miehen työtä ole.»

»Ei minulla mitään sitä vastaan ollut.»

Janet huusi: »Malcolm, Malcolm, katso kuka täällä on!»

Malcolm oli Janetin aviomies ja Willardin perheen tallirenki. Hän on-tui laiturin poikki. Hevonen oli potkaissut häntä, kun hän oli ollut nuori

ja kokematon. Hän kätteli Nediä lämpimästi ja sanoi: »Vanha Acorn on kuollut.»

»Se oli veljeni lempihevonen.» Ned hillitsi hymynsä. Oli aivan Malcolmmin tapaista kertoa ensin uutiset eläimistä ja sitten vasta ihmisistä. »Voiko äiti hyvin?»

»Emäntä on mainiossa kunnossa, Jumalan kiitos», Malcolm sanoi. »Ja niin oli veljennekin kun hänestä viimeksi kuultiin. Hän ei kylläkään pahemmin kirjoittelle, ja kirjeiden tulo Espanjasta saattaa kestää parikin kuukautta. Saanko auttaa Nediä tavaroiden kantamisessa?»

Ned ei halunnut mennä heti kotiin. Hänellä oli muita suunnitelmia. »Veisitkö matkatavarani kotiin?» hän sanoi Malcolmille. Hätäpäissään hän keksi tekosyyin viivyttelyynsä. »Sano äidille, että menen katedraaliin kiittämään turvallisesta matkasta. Tulen heti sen jälkeen.»

»Hyvä on.»

Malcolm nilkutti matkoihinsa, ja Ned seurasi hitaammin, sillä hänestä oli hauskaa katsella tuttuja rakennuksia, joiden keskellä hän oli kasvanut. Lunta sateli edelleen hiljalleen. Katot hohtivat valkoisina, mutta kaduilla oli paljon väkeä ja kärryjä, ja siellä joutui kävelemään sohjossa. Ned ohitti pahamaineisen Valkoisen hevosen krouvin, missä aina tapeltiin lauantai-iltaisain, ja asteli pääkatua pitkin ylämäkeen kohti tuomiokirkon aukiota. Hän kulki piispan palatsin ohi ja pysähtyi hetkeksi haikeana katedraalikoulun eteen. Rakennuksen kapeista suippokaarisista ikkunoista näkyi valaistuja kirjahyllyjä. Siellä hän oli oppinut lukemaan ja laskemaan, tietämään milloin piti tapella ja milloin paeta ja kestäämään koivunvitsaa itkemättä.

Tuomiokirkon eteläpuolella oli luostari. Sen jälkeen kun kuningas Henrik VIII oli lakkauttanut luostarilaitoksen, Kingsbridgen luostari oli ränsistynyt surkeasti hoidon puutteessa. Katossa oli reikiä, seinät olivat huterat ja ikkunoista työnty kasveja. Luostarin rakennukset omisti tätä nykyä pormestari, Margeryn isä sir Reginald Fitzgerald, mutta tämä ei ollut pitänyt niitä kunnossa.

Onneksi tuomiokirkko oli hyvin hoidettu ja seisoi paikallaan yhtä korkeana ja tukevana kuin ennenkin. Katedraali oli elävän kaupungin kivinen symboli. Ned astui suuresta lännenpuoleisesta ovesta kirkon päälaivaan aikomuksenaan kiittää Jumalaa turvallisesta matkasta. Sillä tavoin Malcolmille kerrottu valhe muuttui todeksi.

Kirkko oli niin kuin ennenkin yhtä lailla sekä markkinapaikka että jumalanpalveluksen tyyssija. Veli Murdolla oli kaupan tarjottimellinen pieniä pulloja, joissa oli taatusti aitoa Palestiinan maaperää, Nediille tuntematon mies tarjosi

SALAJUONIA JA VAKOOJIA 1500-LUVUN ENGLANNISSA

TULIPATSAS, Kingsbridge-trilogian päätösosa, jatkaa *Taivaan pilarit* ja *Maailma vailla loppua* -kirjojen suurta tarinaa. Nyt Kingsbridgessä eletään jo 1500-lukua, ja katedraalin paljon nähneet kivet saavat todistaa uutta aikaa. Ned Willard, porvarisperheen älykäs ja yritteliäs poika, palaa oppi-reissulta mannermaalta ja aikoo kosia kaunista rakastettuaan Margery Fitzgeraldia. Katolisella Fitzgeraldin perheellä vain on muita suunnitelmia. Protestantit ja katoliset taistelevat keskenään, ei ainoastaan oikeasta uskosta, vaan valtakunnista. Onko kuningatar Elisabetilla lopulta edes oikeutta valtaistuimeen? Kuuluuko kruunu sittenkin Skotlannin katoliselle kuningattarelle Maria Stuartille? Estääkseen hallintoaan vastustavia salajuonia Elisabet tulee perustaneeksi historian ensimmäisen salaisen palvelun, ja Ned astuu kuningattaren palvelukseen. Neuvonantajana hän saa kokea 1500-luvun hurjimmat käänteet niin Englannissa kuin Ranskassa ja muuallakin manner-Euroopassa. Hänen vastustajansa ovat teräviä ja vaarallisia – ja jotkut heistä yllättävän lähellä.

www.wsoy.fi

84.2

ISBN 978-951-0-42103-1

www.ken-follett.com